

SAROS KÖRFEZİ KIYILARINDA SU ALTI DALIŞ TURİZMİ

UNDERWATER DIVING TOURISM ON THE COASTS OF THE
GULF OF SAROS*Okan YAŞAR****Özet:**

Bu çalışma, Saros Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmini çeşitli boyutlarıyla gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Saros Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmi kıyı turizmine paralel bir gelişim göstermektedir. Saros Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmi, turizm sezonunun uzaması ve turizmin uluslararası bir boyut kazanması için üzerinde durulan en önemli turizm çeşididir. Makalede Saros Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmini etkileyen coğrafi etkenler, çekicilik yaratan faktörler, dalış mevkileri ve karakteristikleri ele alınmaktadır. Bununla birlikte araştırmada Saros Körfezi'nde su altı dalış turizminin gelişimi, uluslararası boyut kazanması için yapılan çalışmalar ve yaşanan sorunlar irdelenmektedir. Son olarak da Saros Körfezi'nin su altı dalış turizminde çekicilik yaratan unsurlarının korunması ve su altı dalış turizminin daha fazla gelişmesi için öneriler getirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Saros Körfezi, Su altı Dalış Turizmi, Dalış Mevkileri, Deniz Flora ve Faunası.

Abstract:

This study aims at revealing underwater diving tourism on the coasts of the Gulf of Saros in respect of various aspects. Underwater diving tourism on the coasts of the Gulf of Saros has made a parallel progress to the coastal tourism. Underwater diving tourism on the coasts of the Gulf of Saros is the most important tourism variety on which is put emphasis so that tourism season may extend and tourism may acquire an international dimension. In the survey, the geographical factors which affect the underwater diving tourism, the motivations which create and glamorousness, the diving locations and characteristics on the Gulf of Saros have been dealt. On the other hand, in the survey carried out and the problems experienced have been examined extensively so that the development of the underwater diving tourism in the Gulf of Saros may acquire an international dimension. Finally, suggestions and recommendations are made so that the elements that create charm and fascinations may be protected in underwater diving tourism of the coasts of the Gulf of Saros and underwater diving tourism may be developed considerably.

* Prof. Dr., Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı – Çanakkale okany@comu.edu.tr

Key Words: The Gulf of Saros, Underwater Diving Tourism, Diving Locations, Sea Flora and Fauna.

Giriş

8.333 km’lik kıyı uzunluğuna sahip ve kıyılarının büyük bir bölümü Akdeniz iklimi etkisi altında bulunan Türkiye büyük ölçüde deniz turizmine sahne olmaktadır. Türkiye kıyılarının bazı kesimlerinde turizmde yoğunlaşmalar görülürken, bazı kesimleri turizme yeni açılmakta veya açılmamıştır (Doğaner, 2001: 2). Ülkemizde su altı sporlarıyla ilgilenenler için dünyada eşine az rastlanan dalış bölgeleri bulunmaktadır. Bu dalış bölgeleri, su altı zenginliklerinin yanı sıra, gizliliğini ve çekiciliğini hâlen sürdürmekte ve keşfedilmeyi beklemektedir (Sofular, 1989: 254). Üç yanı denizlerle çevrili olan Türkiye Antik Çağ’dan bu yana deniz ticaret yollarının üzerinde yer almaktadır. Anadolu kıyılarında yer alan yerleşim alanlarının pek çoğu ticari gemilerin ikmal ve uğrak yerleriydi. Orta Doğu ile Batı arasındaki kültür alışverişi de kıyısı bulunduğumuz denizler üzerinden gerçekleşmişti (Şenok, 2001: 3).

İlkçağ’dan bu yana Ege ve Akdeniz çevresine yerleşmiş toplumlar denizi kültürlerinin bağlayıcısı olarak görmüşler, uzun mesafeleri deniz yoluyla aşmışlardır. Fenikeliler Akdeniz kıyılarında birçok koloni kurarken, Romalılar Akdeniz’i o kadar benimsemişlerdir ki ona “Mare Nostrum” yani “*bizim deniz*” adını vermişlerdir. Ülkemiz kıyıları, Bronz Çağı’yla tarihlenen bir ticaret gemisinden Çanakkale Savaşları’nda batan savaş gemilerine kadar çeşitli yüzyıllarda batan her türlü geminin batıklarıyla doludur. Bu batıklar eski deniz ticaret yollarını belirleyecek niteliktedir. Bilinen batıkların çoğu ticaret gemileridir. Ticaret gemilerinin çoğu amphora yüklü teknelerdir (Alpözen, 1975: 5-28). Kıyılarımızda yer alan tarihî ve kültürel kalıntılar hem su altı arkeologlarının hem de su altı tutkunu balıkadamlarının ilgisini çekmektedir.

Anadolu’nun coğrafi konumu ve sahip olduğu boğazlar tarih boyunca ticaret gemilerini Anadolu kıyılarında yer alan limanlara çekmekte ya da bu kıyılara yakın seyretmelerine neden olmaktadır. Eskiçağ’da Anadolu’yu çevreleyen denizlerde seyreden gemiler, yol gösterici cihazlarının bulunmaması nedeniyle kıyılara yakın seyrediyor, sis, bilinmeyen kayalıklar ya da ani gelişen fırtınalar nedeniyle bir kısmı kıyılarıımıza yakın batmıştır. Bu durum Türkiye kıyılarını su altı dalış turizmi açısından oldukça cazip kılmaktadır. Türkiye kıyıları; Kızıldeniz, Kanarya Adaları, Maldiv Adaları, Papua Yeni Gine ve Avustralya’nın kuzey ve doğu kıyılarında tropikal denizlerin çok zengin flora ve faunasına sahip değildir. Ancak Doğu Akdeniz Havzası’nda Türkiye kıyılarının bazı kesimleri çok iyi korunmuş durumdadır ve nispeten deniz flora ve faunası bakımından da zenginlik

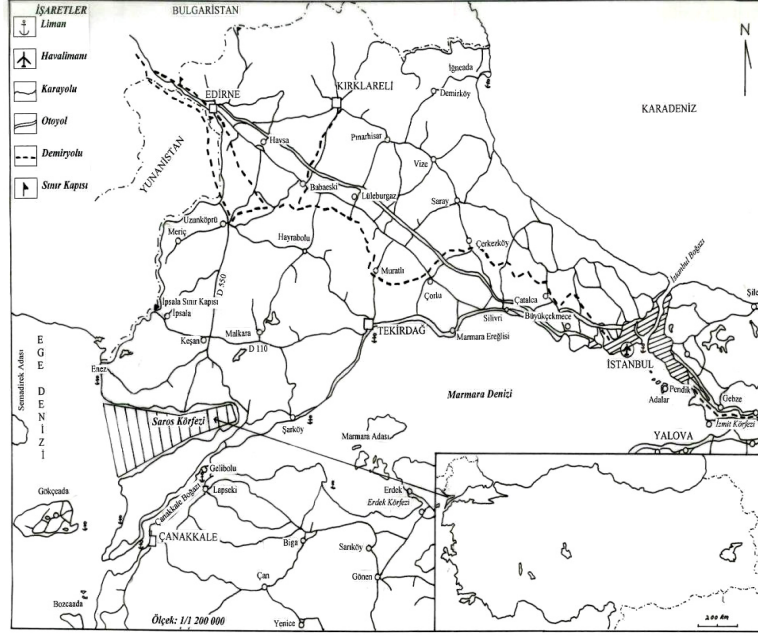
göstermektedir. Yanı sıra su altı arkeolojik değerleri ile su altı dalış turizminde yer edinebilir. Ancak su altı arkeolojik değerlerimizin korunması ve yağmalanmaması için bu değerlerin bulunduğu kıyı kesimleri dalışa yasak alanlar olarak koruma altına alınmaktadır. Ayrıca Türkiye’de su altı dalış turizmi, turizmin çeşitlendirilmesi sürecinde üzerinde durulması gereken seçeneklerden biridir. Su altı arkeolojik buluntuları yanında nispeten deniz flora ve faunası bakımından zengin kıyılarımız (Edirne ve Çanakkale ili Saros Körfezi kıyıları, Balıkesir, Muğla ve Antalya illeri kıyıları) sürdürülebilir bir yaklaşımla uluslararası su altı dalış turizmine kazandırılmalıdır.

1. Çalışmanın Amacı ve Yöntem

Bu çalışma, Saros Körfezi kıyılarında kıyı turizminden sonra en fazla turizm hareketliliği yaratan ve turizm sezonunun uzamasını sağlayan su altı dalış turizmini çeşitli boyutlarıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Saros Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmini etkileyen coğrafi etkenler, çekicilik yaratan unsurlar, dalış mevkileri, dalış turizminin gelişimi ve sorunları mercek altına alınmaktadır. Türkiye’de dalış turizmi ile ilgili akademik düzeydeki araştırmaların sınırlılığı ve bu alanda literatüre katkı sağlama düşüncesi bu çalışmanın bir diğer amacıdır. Araştırma için gerekli veriler 2010 yılı yaz aylarında dalış mevkilerinde dalış eğitmenleriyle yapılan anket ve mülakatların yanı sıra arazi çalışmalarıyla toplanmıştır.

2. Araştırma Alanının Lokasyon Özellikleri

Araştırma alanı; Trakya’nın Ege Denizi kıyılarını teşkil etmektedir. Başka bir ifade ile Ege Denizi’nin kuzeydoğu uzantısı olan Saros Körfezi kıyılarını kapsamaktadır. Saros Körfezi, kuzeyde Trakya kıyıları ile güneyde Gelibolu Yarımadası arasında yer almaktadır (Şekil 1). Kuzey kıyıları doğu-batı uzanımlı olduğu hâlde, Gelibolu Yarımadası kıyıları kuzeydoğu-güneybatı uzanımlıdır. Araştırma alanını teşkil eden Saros Körfezi kuzey kıyıları idari anlamda Edirne İli Enez ve Keşan ilçeleri dâhilinde yer alırken, güney kıyıları Çanakkale İli Eceabat ve Gelibolu ilçesi kapsamında yer almaktadır.

Şekil 1: Araştırma Alanı Lokasyon Haritası

3. Su Altı Dalış Turizmi

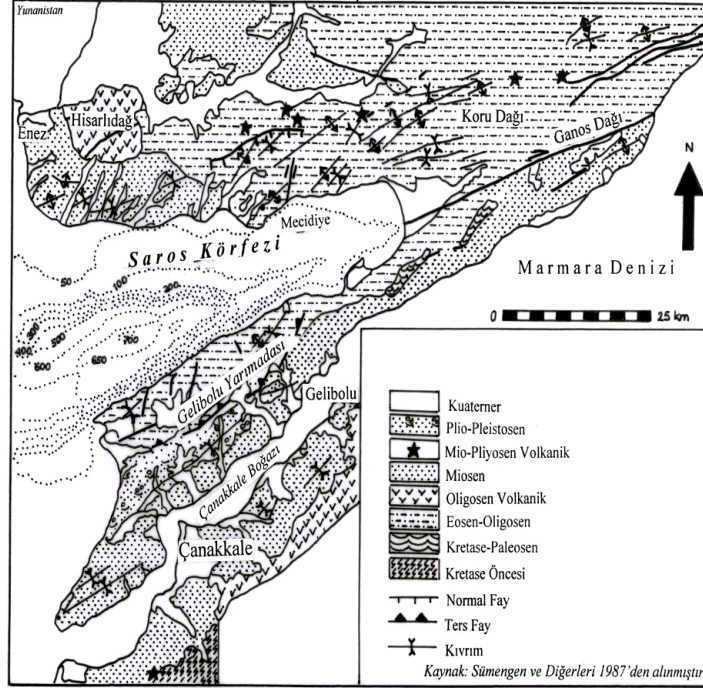
Su altı dalış turizmi; su altı dünyasının flora, fauna ve arkeolojik kültür varlıklarını görmek, fotoğraflamak, filme almak ve sportif balık avlama amaçlı olarak gerçekleştirilen tanıtım, sportif ve eğitim amaçlı dalışlar ile kıyıda verilen konaklama ve ağırlama hizmetleri içine alan bir turizm çeşididir. Su altı dalış turizminin gelişimi üzerinde; kıyı ve su altı jeomorfolojisi, iklim, deniz flora ve faunası, su altı arkeolojisi, liman hizmetleri ve konaklama gibi fiziki ve beşeri altyapının etkisi bulunmaktadır.

3.1. Su Altı Dalış Turizmini Etkileyen Coğrafi Etkenler

3.1.1. Saros Körfezi'nin Kıyı ve Su Altı Jeomorfolojisi

Araştırma alanı; Trakya'nın Ege Denizi kıyıları ve çevresini teşkil eden alüvyial taban ve alçak platolar tarafından çevrelenmektedir. Saros Körfezi kuzey kıyıların batı sınırını Meriç Nehri çizer. Enez ile bu şehri güney ve doğudan çevreleyen (Dalyan, Işık ve Taşaltı Lagün Gölü) lagün gölleri Aşağı Meriç Deltası üzerinde yer almaktadır. Adı geçen lagün gölleri doğusundan Erikli Lagün Gölü doğusuna ve Saros Körfezi kıyılarına kadar olan yöreyi Büyükevren platosunu teşkil etmektedir. Alçak bir plato karakterindedir. Büyükevren plato yüzeyi Üst Pliyosen aşınım yüzeyine tekabül etmektedir. Büyükevren Platosu güneybatı yönlü olarak Saros

Körfezi'ne doğru alçalmakta ve aynı yönlü akarsular tarafından da birbirine paralel vadilerle yarılmıştır (Yaşar, 2009: 109-110).

Şekil 2: Saros Körfezi Kuzey Kıyıları ve Çevresinin Jeoloji Haritası

Trakya'da morfolojik manada dağ özelliği arz eden diğer bir saha, bölgenin güneyinde ve Ganosların batısındaki Kuru Dağı kütesidir. Evreşe Ovası'nın batı ucunda Kum Burnu'ndan İbrikbaba (İbrice) Burnu'na kadar devam eden saha, yükseltisi 100-150 m civarında değişen alçak platolar halindedir. Bu kesimde kıyı dar bir şerit halindedir. Bu kıyılarda yer yer küçük koylar halinde, ekseriya vadi ağızlarına tekabül eden girintiler, kıyı ovalarının genişlediği kısımlar olup, doğu-batı yönünde birbirlerini takip ederler (Dönmez, 1990: 104).

Doğuya doğru devam eden falezli kıyı görünümü Sazlıdere ve Adilhan köylerinin güneyindeki alçak kıyılar ile kesintiye uğrar. Bu görünüm Adilhan Köyü güneyinden itibaren belirginlik kazanır ve Evreşe Ovası ile birleşir. Bu ova, Saros Körfezi'nin bir uzantısı olup Kavak Suyu ve diğer küçük akarsuların getirdiği alüvyonların birikmesi sonucu oluşmuştur. Evreşe Ovası kuzeyde Adilhan Köyü kıyılarında kıyı ovasına dönüşmektedir. Evreşe Ovası'ndan Saros Körfezi'nin güneyinde Gelibolu Yarımadası kıyılarına dönüldüğünde alçak plajlı kıyıların yanında denizel taraçalar dikkati çeker. Bu görüntü Bakla Burnu ile kesintiye uğrar (Ertin,

1998: 495). Bu burundan itibaren falezli yüksek kıyı görünümü devam eder. Ancak liman adı verilen koylar yer yer bu görüntüyü bozar

Saros Körfezi'nin su altı topografyası kuzey ve güney kesimlerde farklı olup asimetriktir. Kuzeyde 10 km'yi aşkın bir şelfte su derinliği 100 m'den fazladır. 100 m derinliğinden itibaren derinleşme oldukça dik bir şevle oluşmaktadır. Bu şevde bazı su altı heyelanlarının oluşturduğu düzensiz topografya morfolojisi görülür. Güneyde ise Gelibolu Yarımadası kıyıları boyunca şelf bulunmamakta ve deniz birdenbire derinleşmektedir. En derin yeri 660 m kadar olan teknenin tabanı yatay duran Kuvaterner katmanlarıyla örtülüdür. Gerek tekne kenarlarında gerekse teknenin iç kesiminde Kuvaterner çökellerini dahi etkilemiş fayların oluşturduğu basamaklar bulunur. Bu fayların oluşturduğu Saros grabeninin kenarları kıyı çizgilerine uyumludur (Saner, 1985: 3).

Turizmde "kumsal" olarak tanınan plajlar, kıyı ovaları önünde geniş ve uzun şeritler halinde uzanırlar. Dalgaların ve akarsuların getirdiği malzemenin kıyıda sığ olan koy ağzlarında birikmesiyle oluşan kıyı oku ve kıyı kordonlarının denize ve koya bakan kısımları kıyı turizminde kumsal olarak kullanılır (Doğaner, 2001: 6-7). Kıyı turizmi açısından büyük önem taşıyan kumsallardan aynı zamanda su altı dalış turizminde de yararlanılmaktadır. Eğitim amaçlı dalışlarda plajlı kıyılardan istifade edilmektedir. Saros Körfezi kuzey kıyılarındaki İtalyan Koyu ve Uzunkum plajı buna güzel bir örnek teşkil etmektedir. Bu plajlar, balıkadam eğitimi alan kursiyerlerin ilk dalış eğitimi aldıkları kıyı kesimleridir.

Son derece çekici görünümler sunan yüksek kıyılar, aynı zamanda rekreasyonel faaliyetler için derin ve açık deniz rüzgarlarına kapalı koyalara sahiptir (Doğaner, 2001: 6-7). Küçük koylar dalış noktası ya da dönüş noktası özelliği taşıırken, yüksek kıyılar ise profesyonel balıkadamların duvar dalışları yaptıkları ve çok çeşitli deniz flora ve faunası görmeyi amaçladığı dalış mevkileridir. Saros Körfezi kuzey ve güney kıyılarındaki yüksek kıyılar önemli dalış mevkileridir. Toplar Burnu, Bebek ve Despot Kayalıkları dalış mevkileri buna güzel bir örnek teşkil etmektedir. Bebek Kayalıkları dalış mevki Türkiye'nin en gözde 10 dalış mevkiden biri olarak belirlenmiştir.

Yüksek kıyılarda yüzey şekilleri, kara yoluyla kıyının her parçasına ulaşım olanağı vermez ve iç kısımlarla bağlantı ancak vadiler yoluyla sağlanabilir. Fay dikliğinin kıyı çizgisinin önünde olduğu dik kıyılar, kıyı turizmi için uygun değildir (Doğaner, 2001: 6-7). Gelibolu Yarımadası kuzey kıyılarındaki yer alan dalış mevkileri yukarıdaki tanımlamaya uygun düşmektedir (Foto 1). Dalış mevkilerine ulaşım, tekneler vasıtasıyla yapılmaktadır ve kara yoluyla ulaşım sınırlıdır. Dolayısıyla sınırlı ulaşım bağlantısı sağlanan yüksek kıyılar betonlaşma ve kıyı turizmine açılma riski azalan kıyılardır. Bu nedenle bu kıyılar kirlilikten uzak, deniz florası ve

faunası korunmuş ve su altı dalış turizmi açısından çekicilik gösteren kıyılar özelliğindedir.

Foto 1: Gelibolu Yarımadası'nın Saros Körfezi Kıyıları Genelde Falezli Yüksek Kıyılar Niteliğindedir.

Özellikle yüksek kıyılar önüne serpilmiş olan adalar, su altı dalış turizminde en çok ilgi gören dalış mevkileridir. Adalardaki koylar deniz ve kıyı kirliliğinin anakaraya göre daha az görüldüğü yerlerdir (Doğaner, 2001: 6-7). Bu anlamda Saros Körfezi doğusunda yer alan ve kuzey kıyılara yakın Üç Adalar dalış mevki fazla ilgi görmektedir.

Şelfin geniş olduğu yerlerde kayalıkların bulunması, balıkadamlar için uygun dalış mevkileri oluşturmuştur. Saros Körfezi kuzey ve güney kıyılarında kıyı açığındaki kayalıkların bulunduğu dalış noktaları oldukça ilgi görmektedir. Asker Taşı ve Minnoş Adası dalış mevki buna güzel bir örnek teşkil etmektedir.

3.1.2. İklim

Türkiye kıyılarında hüküm süren iklim şartları yılın büyük bir bölümünde dalış imkânı sağlamaktadır. Ancak iklim elemanlarındaki değişkenlikten su altı dalışları da etkilenebilmektedir. Su altı dalış turizminde su üstü sıcaklık ve rüzgâr şartları yanında deniz suyu sıcaklığı da önemli bir belirleyicidir.

Tropikal iklimler su altı dalış turizmi için en uygun iklim özelliklerine sahiptir ve yıl boyunca dalış imkânı sağlamaktadır. Bununla birlikte günlük sıcaklık değerleri 20-34 °C ve günlük güneşlenme süresi uzun (11-12 saat/gün) kurak iklimler de su altı dalış turizmi için uygundur. Akdeniz iklimi yıl içinde yukarıda belirtilen özellikleri taşıdığı için yılın 8-9 ayı su

altı dalışlarına imkan tanımaktadır. Özellikle rüzgar hızının 2-4 m/sn civarında olduğu günler, su altı dalışlarına elverişli deniz sakinliği sağlamaktadır.

Saros Körfezi kıyılarında Marmara geçiş iklimi görülmekte olup Nisan ayının son haftasından Kasım ayı sonlarına kadar su altı dalışları yapılabilmektedir. Su altı dalışlarında iklime bağlı en önemli konulardan biri de deniz suyu sıcaklıklarıdır. Deniz suyu sıcaklığının ortalama 12-14 °C'nin üzerinde olduğu aylar su altı dalışları için uygun deniz suyu sıcaklık değerleridir. Dolayısıyla Saros Körfezi'nde deniz suyu sıcaklıkları Nisan-Kasım döneminde sözü edilen değerleri göstermektedir. Çalışma alanında ortalama deniz suyu sıcaklığı Mayıs-Kasım döneminde 16 °C derecenin altına düşmemektedir.

3.2. Saros Körfezi'nin Su Altı Dalış Turizmi Çekicilikleri

3.2.1. Deniz Suyunun Temizliği ve Berraklığı

Coğrafi konumu nedeniyle Karadeniz ve Akdeniz sularının buluşma havzasını oluşturan Ege Denizi'nin kuzey bölümü; Türk Boğazlar Sistemi aracılığıyla gelen soğuk ve az tuzlu Karadeniz sularının, güney bölümü ise Akdeniz'den gelen sıcak ve tuzlu suların etkisindedir (Eskiçirak ve Akın, 2001: 225). Saros Körfezi, besin tuzları ve sıcaklık bakımından farklılık gösteren Karadeniz ile Ege Denizi ve dolayısıyla Akdeniz sularının karşılaşma alanıdır. Bunun yanında körfezde kendi kendini temizlemesine imkân tanıyan dip ve yüzey akıntıları görülmektedir. Yılda üç defa ve aynı zamanda olmak üzere Şubat, Nisan ve Temmuz aylarının 15. veya 18. günü başlayıp, 25. veya 28. günü sona eren tabandaki soğuk su ve yüzeydeki sıcak suyun yarattığı akıntılar körfezi temizlemektedir. Saros Körfezi'nde deniz suyunun temizliği ve berraklığı su altı salı turizminin gelişiminde önemli bir çekicilik unsurudur.

3.2.2. Deniz Florası ve Faunası Çekicilikleri

Kendi kendini temizlemesi yanında çevresinde nüfusu fazla yerleşim birimlerinin ve sanayi tesislerinin bulunmaması körfezi çevresel tehditlerden uzak tutmaktadır. Bu da körfezin deniz florası ve faunası bakımından zenginleşmesini sağlamaktadır. Saros Körfezi, temizliğini ve berraklığını yitirmemiş az sayıdaki deniz alanlarından biridir. *Körfezde 78 tür deniz bitkisi, 144 çeşit balık ve 34 tür sünger tespit edilmiştir.* Saros Körfezi su altı biyolojik çeşitliliği ile dalış turizmi için önemli bir çekim alanıdır. Körfez sularının oksijen ve besin tuzları bakımından zengin olması flora ve fauna çeşitliliği yaratmaktadır. Bu durum balıkadamlara ve aynı zamanda su altı fotoğrafçılığı meraklılarına zengin enstantaneler sunmaktadır.

Saros Körfezi, besin tuzlarınca zengin Karadeniz ve Ak Deniz'in sularıyla beslenen bir deniz alanıdır. Sularının diğer denizlere göre berrak

oluşu, ışığın önemli derinliklere kadar ulaşmasına imkân vermektedir. Bu da deniz flora ve faunasının zenginleşmesini sağlamaktadır. Saros Körfezi'nde gözlenen ve Akdeniz ve Ege Denizi derinliklerinde de rastlanan türlerden bazılarını sıralayacak olursak; kırmızı dal süngerleri (*Axinella polypoides*), mercan kolonisi (*Parazoanthus axinellae*), Sardalya (*Sardina pilchardus*), Karagöz (*Diplodus vulgaris*), İzmarit (*Spicara smaris*), Çırçır (*Symphodus* sp.), Gelin (*Coris julis*), Kupez (*Boops boops*), Hani (*Serranus cabrilla*), Mırmır (*Lithognathus mormyrus*), Kaya Balığı (*Gobius bucchichi*), Karides (*Periclimenes aegylios*), Dülger Balığı (*Zeus faber*), Müren (*Muraena helena*), Mıgır (*Conger conger*), İstakoz (*Homarus gammarus*), Yengeç, Karabaş Balığı (*Tripterygion tripteronotus*), Barbun (*Mullus barbatus*), Orfoz (*Epinephelus guaza*), Böcek (*Palinurus elephas*), İskorpit (*Scorpaena porcus*), Leopar Kum Balığı (*Tborogobius ephipoiatus*), Sinarit (*Dentex dentex*), Çipura (*Sparus aurata*), İstavrit (*Trachurus Mediterraneus*), Sübye (*Sepia officinalis*), Deniz Tavşanı (*Hypselodoris valenciennesi*), Eşkına (*Sciaena umbra*), Köpek Balığı (*Scyliorhinus canicula*), Vatoz (*Raja clavata*), Fener Balığı (*Lophius piscatorius*) ve Ahtapot (*Octopus vulgaris*).

3.2.3. Diğer Çekicilikler

Saros Körfezi kuzey ve güney kıyıları ile çevresi nüfus ve yerleşmenin seyrek olduğu alanlardır. Gelibolu Yarımadası; bu yarımada yer alan Gelibolu Yarımadası Tarihi Millî Parkı'nın etkisiyle seyrek nüfuslu bir yarımada. Bununla birlikte Saros Körfezi kuzey kıyılarının batısının Yunanistan sınırına dayanması 2000'li yılların başlarına kadar yüksek derecede askeri yasak bölgeler barındırması nüfus ve yerleşmenin seyrek kalmasına yol açmıştır. Buna ilaveten Körfez kıyılarında sanayi tesisleri de bulunmamaktadır. Bu durum Saros Körfezi'nin çevresel tehditlerden uzak kalmasını sağlamış, flora ve faunanın korunmasına imkân tanımıştır. Bu arada İstanbul'a coğrafi yakınlığı ve bu kentte yer alan dalış okulları öğrencileri için iyi bir eğitim sahası olması Saros Körfezi'nin tanınırlılığını ve çekiciliğini arttırmaktadır.

4. Saros Körfezi Kıyılarında Dalış Mevkileri ve Karakteristikleri

Saros Körfezi kuzey kıyılarından güney kıyılarına doğru dalış mevkileri ile bu dalış mevkilerinin karakteristik özelliklerini yakından tanıyalım.

A. Saros Körfezi Kuzey Kıyıları

Harmankaya

Erikli Köyü batı kıyılarında kıyıdan bir mil açıkta yer alır. Yüzeyden 7 m derinden başlayarak 33 m derinlikte son bulan bir kayalıktır. Bu dalış mevkiine İbrice Balıkçı Barınağı'ndan tekneyle ulaşılır. Balıkadamların

yoğunluk göstermediği ve sakin dalış arayışında bulunan profesyonel dalgıçların tercih ettiği bir dalış mevkidir.

Asker Taşı

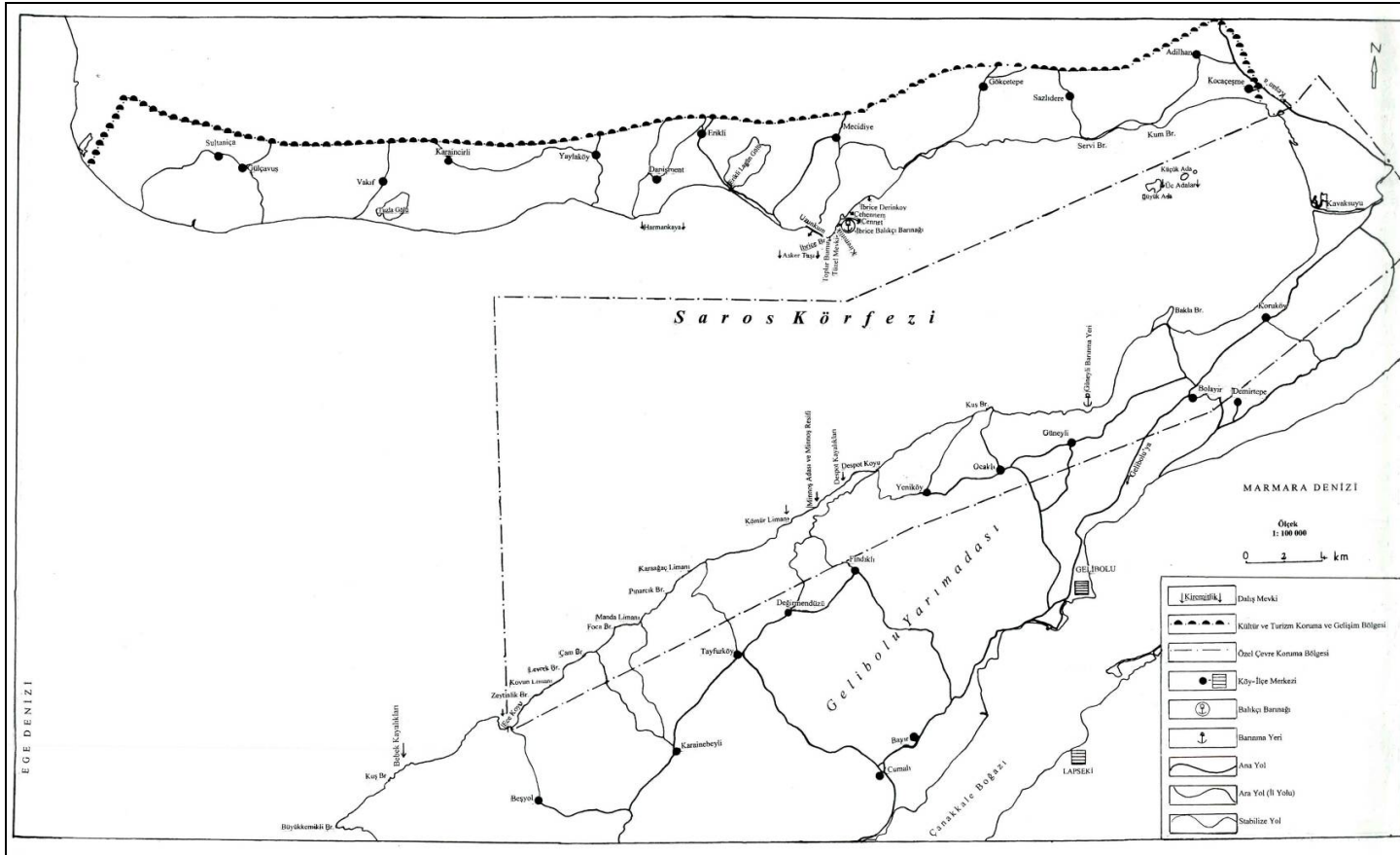
Toplar Burnu'nun batısında ve Uzunkum Plajı açıklarında yer alır (Şekil 3). Kıyından bir mil kadar açıkta yer alan resifin çapı yaklaşık 250 m'dir. Resifin üst kısmı suyun 12 metre altında başlayıp 33 m'de son bulur. Bu dalış mevkisinde Saros Körfezi'nin tüm zenginliğini görebilmek mümkündür. Boyları 15 cm'ye yaklaşan çeşitli deniz tavşanı ve iri ıstakozlar bunlar arasındadır (Şenok, 2001: 19). Profesyonel balıkadamların dalış mevkidir. Eskiden askeri tatbikat sahası olduğu için bu adı almıştır.

Toplar Burnu-Tünel Mervii

İbrice Balıkçı Barınağı batısındaki önemli bir dalış mevkidir. Limandan botla ulaşılabilen bir duvar dalışı mevkidir. Limana yaklaşık 500 m mesafededir. Birçok mağara ve kovukların yer aldığı bu dalış mevkisinde müren, eşkina, iskorpit, ahtapot ve mığrı gibi türleri görebilmek mümkündür. Yaklaşık 50 m derinliğe kadar dalış olanağı sağlayan bu dalış noktasında sabahdan öğleye kadar dalış yapılması gerekmektedir. Çünkü öğleden sonra çıkan rüzgarlar bu mevkide dalışa imkan vermez (Şenok, 2001: 18-19). Ancak deneyimli balıkadamlar için gece dalışlarına uygun bir mevkidir. Ayrıca balıkadam adaylarına Uzunkum'daki kıyı eğitiminden sonra ilk dalış eğitiminin yapıldığı mevkilerden biridir (Foto 2).

Foto 2: Toplar Burnu Dalış Mervii

Şekil 3: Saros Körfezi Kuzey ve Güney Kıyılarındaki Dalış Mevkileri

Toplar Burnu'ndan Balıkçı Barınağı'na doğru az ilerde Tünel diye adlandırılan ve doğal akvaryum özelliği taşıyan bir dalış noktası yer alır (Şekil 3). Turkuaz renginde berrak bir suyu vardır. Tüneller Toplar Burnu'nu bir uçtan bir uca diklemesine geçerler.

Minare Kayalığı

Minare Kayalığı dalış noktası; Toplar Burnu'ndan İbrice Balıkçı Barınağı'na doğru Kiremitlik dalış noktası öncesinde yer alan bir dalış mevkiidir. Körfez içinde denizin dibinden yükselen kaya sütununa denir. Derin dalış meraklıları için ideal bir dalış noktasıdır.

Kiremitlik

Kiremitlik mevki dalış noktası, Toplar Burnu ile İbrice Balıkçı Barınağı arasında yer alan ve tercih edilen bir dalış mevkiidir. Turkuaza çalan tertemiz bir deniz ve geniş bir görüş mesafesi sunar. Kayalıklardaki kovuklar zengin bir denizaltı yaşamı sunar (Şekil 3) (Foto 3).

Foto 3: Kiremitlik Dalış Mevki

İbrice Balıkçı Barınağı

İbrice Balıkçı Barınağı özellikle hafta sonları İstanbul'dan gelen en az 10 dalış merkezini aynı anda ağırlar. İbrice Balıkçı Barınağı, Keşan'a bağlı Mecidiye Beldesi'ne 4.5 km uzaklıkta yer alır (Şekil 3). Hafta sonları bireysel olarak gelenler de dikkate alındığında yüzü aşan dalgıç görebilmek mümkündür (Foto 4). İbrice Balıkçı Barınağı'nda balıkadam ekipmanlarını satın alabilmek ve kiralamak mümkündür (Foto 5).

Fenerin bulunduğu yerden suya girilebileceği gibi hemen batısındaki Cennet mevki (Foto 6) denilen küçük kumsaldan da girilebilir. Limana ait dalgakıran etrafında birçok deniz canlısını görebilme fırsatı bulunmaktadır. Liman ve yakın çevresi dalış mevkilerinde onlarca dalgıç adayı eğitim

aldığından su altı kalabalık görünebilir. Ancak eğitimler genelde 9 ila 25 metreler arasında yapılmaktadır. Balıkçı barınağının hemen doğusunda yer alan Cehennem mevki (Foto 7) dalış noktasında dalış yapılması önerilmektedir. 3 metre derinlikten itibaren çeşitli su altı renkleri ve canlılarını görebilmek mümkündür. Bu mevkide derinliğin 45 m'ye kadar ulaşmasından dolayı derin dalış olanağı da bulunmaktadır. Bu derinliğe kadar deneyimli dalgıçlar dalış yapabilirler. Kovuklar arasına gizlenmiş ahtapotlar, böcekler, açıkta dolaşan akyalar ya da sübyeler sıkça görülebilir (Şenok, 2001: 18-19).

Foto 4: İbrice Balıkçı Barınağı

Foto 5: İbrice Balıkçı Barınağı'ndan Balıkadam Ekipmanları Satın Almak ya da Kiralamak İmkani Bulunmaktadır

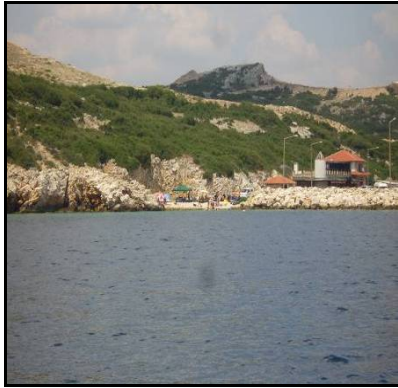

Foto 6: Cennet Dalış Mevki

Foto 7: Cehennem Dalış Mevki ve Dalış Anı

Üç Adalar

Saros Körfezi kuzey kıyılarındaki bulunan Adilhan ve Sazlıdere köyleri kıyılarındaki açıklarında yer alan üç küçük adadır. Bu adalardan Büyük Ada, uzun yıllar askeri atış alanı olduğu için üç adada da yerleşme yoktur. Biri büyük, ikisi küçük toplam üç adadan oluşmaktadır (Foto 8). Bu dalış mevkiine İbrice Balıkçı Barınağı'ndan ya da karşı kıyıdaki Güneyli'den hareket eden dalış tekneleri ile ulaşılmaktadır. İbrice Balıkçı Barınağı ve Güneyli Barınma Yeri çevresindeki dalış mevkiilerinde rüzgâra bağlı olarak denizin dalgalı olması durumunda tercih edilen bir dalış mevkiidir. Özellikle Büyük Ada'nın çevresi tecrübesiz ve tecrübeli balıkadamların dalış noktalarından biridir. Adaların çevresinde çeşitli balıklar ve renkli süngerler görebilmek mümkündür. Sadece Büyük Ada kıyıları tüplü dalışlara uygundur. Diğer adalar şnorkel ile dalışlara ve zıpkınla avcılığa uygundur. Ayrıca dalış eğitimlerine de uygundur.

Foto 8: Üç Adalardan Bir Görünüm

B. Saros Körfezi Güney Kıyıları

Despot Kayalıkları

Despot kayalıkları; İbrice Balıkçı Barınağı'ndan kalkan teknelerin rağbet gösterdiği bir dalış mevkiidir. Falezli kıyı yapısı ve zengin denizaltı faunası nedeniyle son dönemde balıkadamların ilgisini çekmeyi başlamıştır.

Kömür Limanı

Saros Körfezi güney kıyılarındaki yer alan en popüler dalış mevkiilerinden biridir. Karadan Gelibolu-Fındıklı Köyü üzerinden ulaşılır.

Güneyli Barınma Yeri'nden tekneyle de ulaşılmaktadır. Turkuaz rengi sularıyla oldukça ilgi görmektedir. Kıyılarında kurulan kamplarda konaklama yapılmaktadır (Foto 9 ve 10).

1990'lı yıllarda birkaç Gelibolulu balıkçı tarafından kullanılan bu sevimli koy, kıyı dalışına ve çadır ile konaklamaya son derece elverişlidir. Günümüzde ise birkaç balıkçı tarafından kullanılmasına karşın tekne ve aracı ile gelen dalgıçların akınına uğramaktadır. Kıyıların sığ olması nedeniyle su altı ile ilk kez tanışacaklar için oldukça iyi bir eğitim alanıdır. Koyun doğu yakası daha derinken, batı yakasında derinlik ise 8-10 m'yi geçmez. Dalış anında Saros'un zengin faunası (orfoz, müren, aky, sarpa, karagöz, papaz balığı) ve turuncu mercanlarını görebilmek mümkündür. Bu dalış mevki gece dalışlarına da uygundur. Özellikle Eylül ayının gelmesi ile açan sarı şakayıklar, gelincik balığı ve kayalar arasındaki iri kollu karidesler fotoğrafçılar için kolay ve güzel kareler oluşturur (Şenok, 2001: 22).

Foto 9: Kömür Limanı Dalış Mevki

Foto 10: Kömür Limanı Kıyılarında Kamp Konaklamalı Dalış Yapılmaktadır

Minnoş Adası ve Minnoş Resifleri

Minnoş adası Güneyli Barınma Yeri'ne 10 mil kadar uzaklıkta yer almaktadır. Gelibolu Fındıklı Köyü kıyılarında yer alır. Kıyından 150 m açıkta bulunan bir kayalıktır. İbrice Balıkçı Barınağı'na uzak kalmasına rağmen hem Güneyli'den hem de İbrice'den kalkan dalış teknelerinin uğrak yeridir. Deniz seviyesinin yaklaşık 7 m kadar altında görülmeye başlanan bu görkemli kayalık, ilk metrelerden sonra turuncu renkli sert mercanlarla karşınıza çıkar. Oldukça derin sulara kadar süren renkli dip yapısı nedeniyle en fazla 40 m'ye kadar inilmelidir. Dalış anında adanın etrafında tam bir tur atabilirsiniz. Adayı kıyıya bağlayan resifler ise 7 m derinlikte kum zeminde son bulur (Şenok, 2001: 19). Kayaların sona erip kumun başladığı yerlerde kedi köpekbalığı, deniz tavşanı, sarpa balığı, fener balığı ya da oldukça iri

vatozlarla karşılaşmak mümkündür. *Minnoş Adası ve Minnoş Resifleri Bebek Kayalıkları ile birlikte Türkiye'nin en iyi on dalış mevkiinden biri olarak nitelendirilmektedir.*

Bebek Kayalıkları ve Ece Koyu

Bebek Kayalıkları dalış mevki, gerek Güneyli ve gerekse Kabatepe Limanı'ndan tekne ile ulaşılabilen bir dalış mevkiidir (Şekil 3). Denizaltı yaşamı çok canlı ve çeşitlidir. Su altı fotoğrafçılığı açısından zengin bir dalış mevkiidir. Ancak ulaşım zorlukları nedeniyle pek değerlendirilememektedir. Profesyonel balıkadamlarca duvar ve akıntı dalışları için tercih edilen bir dalış mevkiidir. Büyük Kemikli Burnu'na yakın önemli bir dalış mevki de Ece Koyu'dur (Şekil 3). Ece Koyu'na karadan rahat bir ulaşım sağlanabilmektedir. Kamp konaklamalı dalcılar için son derece ilgi görmeye başlamıştır. Denizaltı canlılığı fazla olan bir dalış mevkiidir. Popülaritesi her geçen gün artmaktadır.

5. Araştırma Alanında Su Altı Dalış Turizminin Gelişimi

Saros Körfezi kıyıları ve çevresi doğal, tarihî ve kültürel değerleriyle zengin bir turizm potansiyeline sahiptir. Yoğun nüfuslu merkezlere yakınlığı yanında, deniz turizmine ve rekreasyonel faaliyetlere uygun kıyıları, yaz mevsiminde bunaltıcı olmayan sıcaklık özellikleri, kendi kendini temizleyen körfezi, yoğun nüfus ve sanayiden yoksun bakir kıyıları nedeni ile 1980 sonrasında kıyı turizmi ve rekreasyonel faaliyetleri hızla kendine çekmeye başlamıştır. Kamu dinlenme tesisleriyle başlayan tanınma süreci, arkasından ikincil konutları çekerek, bu kıyılarda hızlı bir yapılaşma sürecini başlatmıştır. İç turizme ve rekreasyonel taleplere bağlı olarak turizmin hareketlendiği bu kıyılarda, turizme yönelik mal ve hizmet üreten sektörler gelişmeye başlamıştır (Yaşar, 2009: 1).

Doğu Akdeniz havzasında Türkiye'nin bakir kıyıları, denizin berrak suları ve su altı arkeolojisi 1980'li yıllardan itibaren su altı dalış turizminin hareketlenmesini sağlamıştır. Bu ivmelenme dalış okullarının açılmasını teşvik etmiştir. İstanbul'da faaliyet gösteren 20'ye yakın dalış okulu için Saros Körfezi uygulamalı dalış eğitimlerinin verildiği bir körfez niteliği göstermektedir. Saros Körfezi'nde su altı dalış turizminde hareketlenmeyi sağlayan sebeplerden bir diğeri ise körfez kıyılarında kıyı turizminin gelişimine paralel olarak su altı dalış turizminin başlamasını ve gelişimini sağlamasıdır. Gerek İstanbul'daki dalış okullarının faaliyet alanı olması ve gerekse kıyı turizminin geliştirdiği tanınma 1990 sonrasında su altı dalış turizmine hareket kazandırmıştır. Ancak Saros Körfezi'nde su altı dalış turizminin özellikle 2000'li yıllar sonrasında ivme kazandığını görmekteyiz. Bugün Saros Körfezi dalış sezonunda toplamda 3.000 civarında balıkadam adayı ve eğitmenlerini kendine çekmektedir. Yine 1.500-2.000 civarında da dalış eğitimi almış su altı meraklısı için cazibe merkezidir. Özellikle son

yıllarda Balkan ülkelerinden ve özellikle Bulgaristan ve Romanya'dan su altı meraklısı yabancı turist çekmeye başlamıştır. Saros Körfezi'nde su altı dalış turizmi, dalış sezonunda genelde hafta sonları yoğunlaşma göstermektedir. Kıyı turizmüne göre daha uzun bir sezona yayıldığından aynı zamanda turizm sezonunun uzamasında da etkili olmakta ve turizme yönelik mal ve hizmet üreten sektörlerin faaliyet süresinin uzamasına yol açmaktadır.

Saros Körfezi kuzey ve güney kıyılarında su altı dalış turizminin gelişiminde kıyı tesislerinin varlığı ve katkısı büyüktür. Bunlardan Saros Körfezi kuzey kıyılarında yer alan İbrice Balıkçı Barınağı ile güney kıyılarında yer alan Güneyli Barınma Yeri bunlar arasındadır. Keşan-İbrice Balıkçı Barınağı Osmanlı Devleti'nin son döneminde önemli bir liman iken, bugün yaz mevsiminde sınırlı sayıda yerli yatın demirlediği bir balıkçı barınağıdır (Foto 4). 1980-1984 yılları arasında DLH Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilmiştir. Keşan'a 30 km mesafede yer alan barınak bugün S.S. Mecidiye Su Ürünleri Kooperatifi tarafından kiralanmıştır. Elektrik, su, soğuk hava deposu ve kapalı depo imkânlarına sahiptir. *10 ay boyunca Saros Körfezi'nde devam eden su altı dalış turizminin hareket ve varış noktası özelliği taşımaktadır.* Yük taşımacılığında kullanılmamaktadır. Daha ziyade balıkçı barınağı olarak da kullanılmaktadır. Karadan ulaşılamayan dalış noktalarına İbrice Balıkçı Barınağı'ndan hareketle deniz üzerinden ulaşılmaktadır.

Saros Körfezi güney kıyılarında ise Güneyli Barınma Yeri yer almaktadır (Foto 11). DLH Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilmiştir. Gelibolu ilçe merkezine uzaklığı 11 km olan barınma yerinde elektrik ve su temini imkânları bulunmaktadır. Ana mendirek boyu 130 m olan bu barınma yerinden 50 balıkçı teknesi yararlanmaktadır. Dalış sezonunda da balıkadamların kullandığı teknelerin hareket ve varış noktasıdır. Saros Körfezi güney kıyılarındaki birçok dalış noktasına deniz üzerinden ulaşılması bu barınma yerinin önemini arttırmaktadır.

Saros Körfezi kuzey kıyılarında dalış yapan balıkadamlar Erikli ve Mecidiye'de yer alan konaklama tesislerinde konaklarken, güney kıyılarında dalış yapanlar Güneyli ve Gelibolu'da yer alan konaklama tesislerinde konaklama yapmaktadırlar. Bununla birlikte Gelibolu Yarımadası kuzey kıyılarında yer alan Ece Koyu ve Kömür Limanı dalış mevkilerinde çadır ve karavanlı konaklamalar yapılmaktadır.

Foto 11: Dalış Teknelerinin Hareket Noktası: Güneyli Barınma Yeri

5.1. Saros Körfezi'nde Su Altı Dalış Turizmini Geliştirmek İçin Yürütülen Çalışmalar

Saros Körfezi kuzey kıyıları ve çevresi doğal, tarihî ve kültürel değerleriyle zengin bir turizm potansiyeline sahiptir. Bu potansiyelin fark edilmesi üzerine körfez bütününde sürdürülebilir turizm gelişiminin sağlanması için, 8 Aralık 2006 tarih ve 26370 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararıyla Saros Körfezi kuzey kıyıları ve yakın çevresi *Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi* olarak ilan edilmiştir (Şekil 3). Bu karar, sürdürülebilir turizm açısından kıyıların taşıma kapasitesi aşılmadan turizme kazandırılması ve turizmin büyüme hızının kontrol altında tutulmasını sağlayacaktır. Saros Körfezi güney kıyıları, başka bir ifade ile Gelibolu Yarımadası kuzey kıyıları ve Saros Körfezi'nin önemli bir bölümü 22 Aralık 2010 tarih ve 27793 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararıyla *Özel Çevre Koruma Bölgesi* ilan edilmiştir. Saros Körfezi'nin zengin flora ve fauna zenginlikleri yanında, kıyılarının jeomorfolojik ve kıyı gerisindeki beşeri çevre özelliklerinin koruma kullanma esas ve usullerinin Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı'nca belirlenmesi kararı alınmıştır. Böylece körfezin kuzey ve güney kıyıları koruma altına alınarak körfezin azami ölçüde çevresel etkiden uzak tutulması amaçlanmaktadır.

Saros Körfezi'nde su altı dalış turizminin uluslararası bir boyut kazanması ve su altı dalış turizmi sezonunun uzaması için önemli projeler yürütülmektedir. Bu projeyi dört başlık altında toplamak mümkündür. 1. Yapay resif alanlarının oluşturulması, 2. Su altı tarih müzesinin kurulması, 3. Hurdaya çıkarılmış uçak ve savaş gemisinin batırılması ve 4. Saros

Körfezi'nde soğuk su deniz mercanları araştırması yapılması ve geliştirilmesi. Proje kapsamında ilk etapta İbrice Balıkçı Barınağı'ndan Erikli Köyü kıyılarına kadar uzanan dalış mevkileri kapsama alınmaktadır. Yapay resiflerin İbrice Derinkoy, Uzunkum (Foto 12) ve Kiremitlik dalış mevkilerinde oluşturulması planlanmakta iken, su altı tarih müzesinin Uzunkum açıklarında kurulması planlanmaktadır. Batıkların ise Kiremitlik Güvercin Mağarası mevkiine batırılması planlanmaktadır (Yapman, 2010a ve b; www.sarosyapayresif.com).

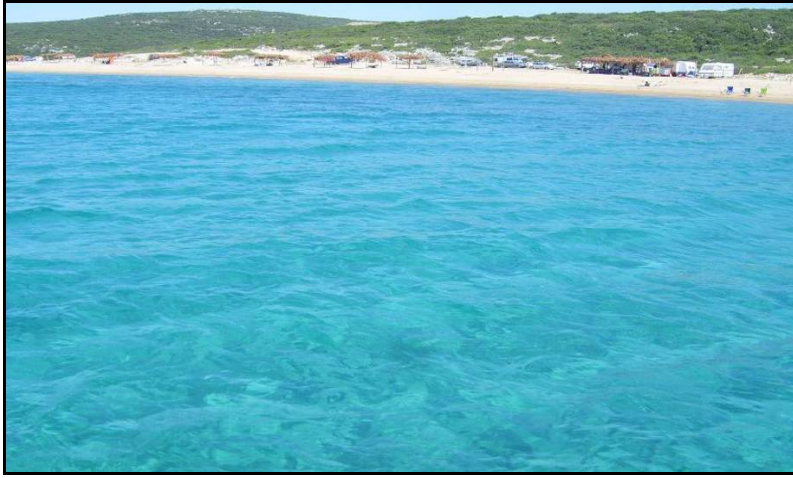

Foto 12: Eğitim Amaçlı Dalışların Yapıldığı Mecidiye Uzunkum Mevki

Yukarıda sözü edilen projenin; Edirne Saros Turizm Altyapı Hizmet Birliği (ESTAB) ve Keşan Belediyesi desteğinde proje gönüllü danışmanı Savaş Yapman ve Ege Üniversitesi Su Altı Araştırma ve Uygulama Merkezi'nden Prof. Dr. Altan Lök'ün teknik danışmanlığında gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bölge belediyeleri, esnaf ve sponsorlar desteğinde gerçekleştirilmesi düşünülen proje için 5 milyon TL'lik bir harcama öngörülmektedir. Proje çalışmaları Aralık 2009 yılında başlamış olup, Tarım Bakanlığından gerekli izinlerin alınması akabinde Turizm Bakanlığı ve Edirne Valiliği desteğinde yürütülmektedir. Proje fiilen 5 Ağustos 2010'da yapay resiflerin bir bölümünün İbrice Balıkçı Barınağı sol tarafında yer alan Derinkoy bölgesinde denize indirilmesiyle başlamıştır. 2010 yılında projenin % 40'ı tamamlanmıştır. Projenin iki yıl içinde bitirilmesi amaçlanmaktadır (Yapman 2010c, d ve e; www.sarosyapayresif.com).

Çeşitli malzemeler kullanılarak, belirli amaçlar doğrultusunda deniz tabanına yerleştirilen yapılara yapay resif denilmektedir. Yapay resifler körfezde balıkçılık faaliyetlerinde bulunan balıkçılar ve sportif balıkçılar için kolay ulaşım sağlayabilecekleri yeri belirli, yıl boyunca kıyı balıkçılığı

yapabilecekleri yeni bir av sahası oluşturacaktır. Böylece Saros Körfezi'nde dalgıçların birçok türü bir arada görebilecekleri yeni dalış sahaları oluşturulacaktır. Sportif dalıcılara bu anlamda dalış imkânı sağlanarak bölge turizm gelirlerinin artması sağlanacaktır. Saros Körfezi'nde soyu tükenme tehlikesi altında olan resif bağımlı orfoz ve lahos türleri için yeni barınma yerleri oluşturulacaktır. Bu çalışmalarla Saros Körfezi'nin çeşitli kesimlerinde nitelikli ve kalıcı dalış noktaları oluşturmak ve yapay resiflere bağlı olarak su altı canlılarının popülasyonunu büyütme amaçlanmaktadır (www.sarosyapayresif.com). Proje tamamıyla hayata geçtiğinde Saros Körfezi yeni dalış noktaları kazanacak ve su altı dalış turizmi uluslararası bir boyut kazanacaktır.

Bununla birlikte proje kapsamında Türkiye'de ilk Su Altı Tarih Müzesi'nin kurulması amaçlanmaktadır. Bu müze kapsamında; a- Bir adet "Deniz Yıldızı" biçiminde kapalı müze alanı ve b- İki adet açık müze alanının oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu kapalı ve açık müze alanlarında Çanakkale Savaşları tüm taraflarıyla anıt ve heykellerle görselleştirilecektir (www.sarosyapayresif.com).

Su altı tarih müzesi kapsamında iki hurda savaş gemisi ile bir adet hurdaya çıkarılmış uçağın batırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca Saros Körfezi'nde deniz mercanları üzerine araştırma yapılarak mercanların geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Proje çalışmalarının ikinci etabı Nisan 2011'den itibaren başlatılacaktır.

5.2. Yaşanan Sorunlar

Balıkadam eğitimleriyle yapılan mülakatlarda Saros Körfezi su kalitesinde ve görüş mesafesinde son yıllarda dikkat çeken azalmaların olduğu dile getirilmektedir. Saros Körfezi'nde su altı dalış turizmini en fazla tehdit eden faktör; Ergene Nehri'nde yaşanan kirliliğin Meriç Nehri vasıtasıyla Kuzey Ege'ye taşınmasıdır. Bu kirliliğin Saros Körfezi'ne kadar taşınması görüş mesafesinin azalmasında etkili olmaktadır. Görüş mesafesinin azalmasında Erikli Lagün Gölü'nden denize boşalan sular ile Kavaksuyu ve sel seyelan sularının da dalış mevkilerinde görüş mesafesini azaltan diğer doğal faktörler olduğu dile getirilmektedir.

Saros Körfezi'nde su altı dalış turizmini baltalayan önemli bir olumsuzluk da trollerle yapılan avcılığın deniz florası ve faunası üzerinde yaptığı tahribattır. Mülakatlarda; deniz flora ve faunası üzerindeki tahribatın % 80'i aşan oranlarda trolle avcılıktan kaynaklandığı dile getirilmektedir. Bununla birlikte dalış mevkilerindeki tahribatta balıkadamların zıpkınla yaptığı avcılığın % 20 oranında etkili olduğu belirtilmektedir. Bu da Saros Körfezi'nin su altı dalış turizmi açısından çekicilik yaratan özelliklerinin kaybolmasına yol açmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Saros Körfezi kıyılarında nüfus ve yerleşmenin seyrek dağılım göstermesi yanında sanayiden yoksun bulunması körfezi çevresel etkilerden uzak tutmaktadır. Bununla birlikte körfezin kuzey ve güney kıyılarının çeşitli statülerde korunan alanlardan ibaret olması korunmasında etkili faktörler arasındadır. Bununla birlikte kendi kendini temizleyen ender deniz alanlarından biri olması körfez bütününde deniz flora ve faunasının korunmasını sağlamıştır. Su altı canlılığı yanı sıra deniz suyu berraklığı, görüş mesafesinin uzunluğu ve coğrafi açıdan İstanbul'a yakınlığı körfezi su altı dalış turizmi açısından cazip hale getirmektedir. Bugün Saros Körfezi gerek İstanbul ve gerekse Ankara'da yer alan dalış okullarının eğitim ve uygulama ve su altı meraklılarının da gözde dalış bölgelerinden biridir.

Saros Körfezi kıyılarında kıyı turizminin gelişimi körfezin tanınırlılığını zamanla arttırdığı gibi su altı dalış turizminin de gelişimine ortam hazırlamıştır. 1990'lı yıllarda başlayan su altı dalış turizmi 2000'li yıllardan itibaren ivme kazanmıştır. Türkiye'nin en gözde on dalış noktasından birine sahip olan Saros Körfezi yukarıda belirtilen zenginlikleri nedeniyle yirmiyi bulan dalış okulunun eğitim ve uygulama alanı iken binlerce su altı meraklısını kendine çekmektedir. Saros Körfezi kıyılarında kıyı turizmi Haziran-Eylül dönemini kapsarken su altı dalış turizmi Nisan-Kasım dönemini kapsamaktadır. Dolayısıyla su altı dalış turizmi Saros Körfezi kıyılarında turizm sezonunun uzamasında en önemli seçenektir. Turizme yönelik hizmet üreten sektörlerin daha uzun periyotta çalışmasına imkân tanımaktadır. Bu anlamda körfezde su altı dalış turizmi, üzerinde ciddiyetle durulması gereken bir turizm çeşididir. Körfezin su altı dalış turizminde sadece ulusal boyutta değil, uluslararası bir çekim yaratması için su altı yapay resif ve su altı tarih müzesi gibi projelerin desteklenmesi gerekmektedir.

Saros Körfezi'nin su altı dalış turizminde çekicilik yaratan unsurlarının korunması ve su altı dalış turizminin daha fazla gelişmesi için şu önerileri getirmekteyiz.

1. Dalış yasağı bulunmayan alanlarda deniz florası ve faunasına büyük zarar veren trolle avcılığa son verilmelidir. Böylece su altı dalış turizminde çekicilik yaratan unsurların korunması sağlanacaktır.

2. Dalış mevkiğinde balıkadamların zıpkınla avcılık yapmasına izin verilmemelidir. Ticari dalış bölgelerinde sorumluluk sahalarına giren alanlarda sahil güvenlik ve jandarmanın denetimlerini arttırması gerekmektedir.

3. Dalış ehliyeti alma sürecinin zorlaştırılması ve bröve alma süresinin uzatılması gerekmektedir.

4. Saros Körfezi kuzey kıyılarında dalışların yapıldığı Danişment-Gökçetepe köyü arasında kalan kıyılar deniz parkı olarak ilan edilmelidir.

5. Saros Körfezi'nin su altı dalış turizmi potansiyeli yüksektir. Ancak körfezi koruyarak kullanma ve geliştirerek koruma ilkesi hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir.

6. Kızıldeniz'e yönelen çeşitli ülkelerden balıkadamların (Mısır'da yaşanan siyasi gelişmeler nedeniyle) araştırma alanına çekilmesi için etkili tanıtım ve bağlantılar yoğunlaştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Alpözen, Oğuz. (1975). *Türkiye'de Sualtı Arkeolojisi*. Akbank Yayınları Kültür Kitapları Serisi No:1
- Çağatay, M. Namık ve Diğerleri. (1998). Geological Evolution of The Gulf of Saros, NE Aegean Sea. *Geo-Marine Letters*, (18), p. 1-9.
- Doğaner, Suna. (1998). Türkiye Kıyı Kullanımında Turizm Olgusu. İstanbul: Türk Coğrafya Kurumu *Türk Coğrafya Dergisi*, (33).
- Doğaner, Suna. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. İstanbul: Çantay Kitapevi.
- Dönmez, Yusuf. (1990). *Trakya'nın Bitki Coğrafyası*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3601.
- Ertin, Gaye. (1998). Trakya'nın Ege Kıyılarında Doğal Çevre Özellikleri ve Arazi Kullanımı. İstanbul: Türk Coğrafya Kurumu, *Türk Coğrafya Dergisi*, (33).
- Eskiçırak, Tuğba ve Akın, Orçun. (2001). Ege Adaları Sualtı Turizm Potansiyeli. *Ulusal Ege Adaları 2001 Toplantısı Bildiriler Kitabı* (10-11 Ağustos 2001-Gökçeada), (Ed. B. Öztürk ve V. Aysel), İstanbul: Türk Deniz Araştırmaları Vakfı Yayın No: 7
- Özalp, H. Barış. (2010). Çanakkale Savaşlarına Sualtından Bir Bakış. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, Yıl: 8-9, Çanakkale: ÇOMU Atatürk ve Çanakkale Savaşları Araştırma Merkezi Yay.
- Öztürk, Beyhan. (1989). Gökçeada'nın İklimi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü *BÜLTEN*, Sayı: 6, No: 6
- Şenok, Y. Fehmi. (2001). *Türkiye Dalış Rehberi*. İstanbul: Net Turistik Yayınları A.Ş. Yay.
- Saner, Salih. (1985). Saros Körfezi Dolayının Çökeltme İstifleri ve Tektonik Yerleşimi, Kuzeydoğu Ege Denizi, Türkiye, Ankara: *Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni* 28 (1-10).
- Sofular, Şerif. (1989). *Su altı Sporları*. İstanbul: İstanbul Balıkadamlar Dalış İhtisas Kulübü Yay, Atlas Ofset.
- Sümengen, Muhsin ve Diğerleri. (1987). *Gelibolu Yarımadası ve Güneybatı Tersiyer Havzasının Stratigrafisi, Sedimentolojisi ve Tektoniği*. MTA Jeoloji Etüdüleri Dairesi Raporu No:8128, Ankara
- Topaloğlu, Bülent. (2005). Gökçeada Deniz Parkı. Gökçeada: *Gökçeada Dergisi*, (1).
- Yapman, Savaş. (2010a). Saros Yapay Resif Projesi. 13.06.2010, *Sualtı Gazetesi*, www.sualtigazetesi.com

- Yapman, Savaş. (2010b). Saros Yapay Resif Projesi'nde Son Durum 24.06.2010, *Sualtı Gazetesi*, www.sualtigazetesi.com
- Yapman, Savaş. (2010c). Saros Yapay Resif Çalışmaları Hakkında. 19.07.2010, *Sualtı Gazetesi*, www.sualtigazetesi.com
- Yapman, Savaş. (2010d). Saros Yapay Resif Projesi Uygulama Çalışmaları. 24.08.2010, *Sualtı Gazetesi*, www.sualtigazetesi.com
- Yapman, Savaş. (2010e). Saros Yapay Resif Projesi Su altı Gelişim Raporu. 26.11.2010, *Sualtı Gazetesi*, www.sualtigazetesi.com
- Yaşar, Okan. (2006). Turizm Coğrafyası Açısından Bir Araştırma: Gökçeada (İmroz). Elazığ: *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 16, (1), Elazığ.
- Yaşar, Okan. (2009). Sürdürülebilir Turizm Yaklaşımı ile Saros Körfezi Kuzey Kıyılarının Değerlendirilmesi. *I. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu* (16-18 Ekim 2009-Edirne), Edirne: Trakya Üniversitesi İİBF, s. 107-124.

Yararlanılan İnternet Sayfaları

www.sarosyapayresif.com (E.T: 13.02.2011)

Katkı Belirtme: Bu makaleyi yazma sürecinde mülakat yapma teklifimi kabul eden ve veri temin eden balıkadam eğitmeni Sayın Tamer Yörükoğlu, Tamer Günal ve İsmail Sarı'ya çok teşekkür ederim. Bununla birlikte veri sağlayan Sayın Savaş Yapman, Erdal Öztura ve Nusret Değirmenci'ye teşekkürü bir borç bilirim.